

ՕՐԱԳԻՐ ԶՄԻՌՈՆԻԱՅ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

ԻՆՆԵՒՍԱՍՆԵՐՈՐԻ ՏԱՐԻ

ԶՄԻՌՈՆԻԱ ՈՒՐԱՐՈՑ 9 ՅՈՒՆԻՎԱՐԻ 1859

ՌԻՒ 588

ԶՄԻՌՈՆԻԱ 9 ՅՈՒՆԻՎԱՐԻ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

Հազիւ թէ ամիս մը կայ որ Եւրոպայի լրագրութեանց մէկ ժամը պատերազմի ձայներ տալանցին, հիմն դնելով ի վերայ զուրացող ժանց, զորս Սարտենիոյ թագաւորը ուղղած էր իւր ղեկավարացը, զորահանգէսի մը բարեպաւտեհ առթիւ :

Այս օրինակ պատերազմական անհիմն ձայներ այս օրերս վերստին տարածուեցան ի Փարիզ, և լրագրութիւնք ոմանք փութացան հրատարակելու թէ Վաղղիոյ և Լատիւիոյ կառավարութեանց մէջ պատերազմը խիստ մօտաւոր է : Հաւատարմի այս ձայնին պատճառը : Յուն վարի առաջին օրը Նաբոլէոն կայսրը, ըստ սովորութեան ընդունեցաւ զյարգական այցելութիւնը ընդր բարեկամ տէրութեանց դեսպանաց որ Փարիզ կը գտնուին. և այս առթիւ Լատիւիոյ դեսպան տը Հիւսթինը սեպուհին հետ խօսելով և քանի մը քաղաքավարական խօսքեր զրուցելէ ետեւ, Նոբին Վեհափառութիւնը յաւելցուց գրեթէ այսպէս. « Երբեք չի կրնայ Վատրիոյ կառավարութեանց մէջ եղած յարաբերութիւնները աղէկ վիճակի մը մէջ չեն, ինչպէս որ ես կը ցանկայի » :

Այս խօսքը փութացան հրատարակելու իբրեւ պատերազմական սպառնալիք մը. որ գեթ աղաքար իւր ներգործութիւնը ըրաւ անմիջապէս վաճառականաց գլխաւոր ակմանոցաց վրայ (պօրսա), ուր յիշեալ կառավարութեանց ազգային զանազան պարտատոմսակց գիները շատ իջան :

Ստոյգը այն է որ Վաղղիոյ և Լատիւիոյ կառավարութեանց մէջ ցրտութիւն մը կայ. որ չի տուիր բարի նշան մը չէ Եւրոպայի խաղաղութեան հաստատուն մնալուն. ի վերայ այս ամենայնի, բարեկամական յարաբերութեանց ցրտութեան և պատերազմի մը մէջ, մեծ տարբերութիւն և գրեթէ վիճ մը կայ :

Լրագրութիւնք ոմանք հրատարակեցին նաեւ թէ Վաղղիոյ դահլճին և պապական կառավարութեան մէջ ծանր տարաձայնութիւններ կան :

Լատիւիոյ մէջ ծանր տարաձայնութիւններ կան : Այս լուրը առանց հիման չերեւիր, մանաւանդ որ պապական կառավարութիւնը, ինչպէս յայտնի է, բոլորովին մերժեց Վաղղիոյ բարեկամական միջնորդութիւնը ի նպատակ Սորթաուս հրեայ պատանւոյն : Աւստի հաւատ չկրնար ընծայուիլ :

Եւրոպայի մէջ անուշ պապական լրագրոյն, որ սուտ կը հանէ յիշեալ տարաձայնութեան լուրերը :

Լատիւիոյ մէջ և նոյնիսկ մէջ խռովայն շարժումը կը շարունակուի, բայց որ ըստ օրէ տկարանալու վրայ է : Հասարակօրէն կը կարծուի թէ վտանգաւոր դէպքեր չեն կրնար ծագիլ յիշեալ խռովութեան : Որուն ծանրակշռութիւնը այնչափ մեծ չէ, ինչպէս որ լրագրութիւնները հուշակցին ի սկզբան : Սակայն կողմանէ, Լատիւիոյ կառավարութիւնը ամեն կերպ զգուշութեամբ միջոցները ի գործ դրած ըլլալով իտալիոյ մէջ, պատրաստ է անակնկալ և յանկարծաւ հաս խռովութեան մը առաջը առնելու :

Նոբիոյ մէջ, նշանակութեան արժանի երեւելի դէպք մը չկայ : Ազգային երեսփոխանաց ընտրութեան կերպը փոխելու համար՝ ժողովրդեան կողմանէ եղած սահմանադրական շարժումը և հրապարակական ժողովները կը շարունակուին հանդարտութեամբ և զանազան առաջարկութիւններ կը կան իրենց խնդիրը յառաջ տանելու և ի գործ դնելու համար :

Լրագրոյ նախընթաց թուոյն մէջ յիշատակեցինք զփառաւոր ընդունելութիւնը որ Լատիւիոյ կառավարութեան կողմանէ եղր է դերապատիւ տէր Սարգիս արքեպիսկոպոսին Սուրբապի մէջ : Հաւատարմի յիշեալ ընդունելութեան մասնաւոր ստորագրութիւնը :

Նոբիոյ սրբազան այցելուն ասկէց (Պոթուշա նէն) Սուրբապ երթալու եղաւ, իր քովը ունեցած յանձնարարական նամակը՝ որտեղ Վ. Պօլսոյ սրբազան Պատրիարքին խնդրովն ընդունած էր Լատիւիոյ դեսպան փոխապալ Վ. Բորթէշ (Ս) թէն սեպուհին. քանի մը օր յառաջ իր նամակաւ իրենց Պոթուշայի աւստրիական կուսակցութեան մէջ ծանր տարաձայնութիւններ կան :

Կողմնակիցներ, հանդէսներ կը կան, այցելութեան կերթային, յառաջագահութեան համար կը հաւաքուէին, ու մինչև վերջին թաւրինին խաղութեան կը կան : Հասարակաց տան մը մէջ, տեսակ մը բաղդի խաղ հաստատուած ըլլալով, գաղթականները շարունակ հոն կը յաճախէին խաղալու, ու Վերանայի աղետականներն ալ օրինակ առնելով անոնցմէ, նոյնպէս իրենք ալ նոյնը կը կան : Վերջապէս ամեն աստիճանի անձանց մէջ խաղու նախապէս կը կան մեծ յառաջագիտութիւն ըրած ու ամենուն տիրած էր, ի բայ առեալ քանի մը աղետականներ, որոնք համեստութեամբ ու խնայողութեամբ կեանք կը վարէին : Այսինքն մէջէն Տրոքսէնքուր սեպուհը յատկապէս յիշատակութեան արժանի է, որ թէպէտ և հարաւային կողմերը կը բնակէր, բայց իւր ընտանիքը Լատիւիոյ մէջ էր, ուր ինքն ալ ծնած էր : Ժամանակին պարագաներէն ստիպեալ ասպետը կամայ յակամայ յանձնառու եղած էր արքայական դառնահամբոյր հետեւներէն, ու Վերանայի գաղթելով՝ հետը բերած քիչ մը ստակը սեղանաւորի մը քով շահու գրաւ, ու քերականական գաղտնաւորութեան զբաղելով թէ իւր ստակէն և թէ գաղտնաւորութեան առած շահովը իւր պիտոյքը կը հոգար : Աստիճանի այս խոհմը ընթացքը շարունակ անձանց քով ագաւ հաւթիւն ու բարեփոխաց քով հանձնարողութիւն

կարին, ան ալ հեռաւորով Վիեննա Լատիւիոյ կառավարութեան հաղորդելով՝ հրաման ստացաւ որ մեծաշուք հանդիսիւ և ղեկավարական պատուով ընդունին : Այս հրամանը կուսակալին կողմանէ՝ Սուրբապի քաղաքապետին հաղորդուելով, յիշեալ քաղաքապետը և դատաւորը համազգեստ հագած, ազգիս բոլոր երեւելեացն ու եկեղեցականներուն հետ և դուռը մը դիմաւոր և վեց ձիով փառաւոր կառք մը հետեւին առած Սուրբապի սահմանադրութեան դային : Սրբազան հոն հասնելուն պէս՝ ղեկը դիմաւորեցին ու թղանթներ արձակելով ղեկը ողջունելէն ետեւ՝ սրբազանը վեցաձի կառքը հեծաւ և հանդիսիւ քաղաքը գնաց : Հոն մտած ժամանակը՝ թղանթները որոտալսկան և բոլոր ազգաց եկեղեցիներուն՝ զանգակները զարնելէն յետեւ որ սրբազանը Հայոց սուրբ խաչ եկեղեցին հասաւ, ուր ազգիս եկեղեցականները ու հոգևորական Հայոց երկու քահանայքը ինչպէս նաեւ գերմանացի քահանայք զգեստաւորեալ և ձեռքերին խաչու Լատիւիոյ բրդնաւ և դսիքը շապիկներ հագած զիմաւորեցին Նոբին Սրբազանութիւնը և հոգևոր երեւելի եկեղեցին տարին : Հոն սրբազան Սուրբազան համառօտ ատենաբանութիւն մը ընելով օրհնեց զվեհափառ կայսրն Լատիւիոյ և զբոլոր ժողովուրդը, և ասպ իրեն համար պատրաստուած բնակարանը գնաց, ուր անմիջապէս այցելութեան իրեն քաղաքապետը, դատաւորը, գլխաւոր պաշտօնատարները, ղեկավարական հրամանատարները, աւստրիացաց արքեպիսկոպոսը և հոգևորական Հայ քահանայք : Հոն քաղաքապետը յատկապէս իմացուց ազգին հոգաբարձուացը թէ, թէ որ ազգը սրբազանին բնակութեանը համար վայելուչ ու փառաւոր բնակարան չունին : Իրեն հրաման եկած է որ տէրութեան չենքերէն մէկը Նոբին Սրբազանութեան բնակութեան յանձնէ : ասկէց զստ իմացուց որ քանի մը թղանթներ կը ձգէ եկեղեցւոյն բակը, որ ազգային հանգէսներու մէջ պէտք եղած ժամանակը արձակին :

ու զգոնութիւն համարուեցաւ : Մեն մարդ սկսաւ անոր նմանելու ջանալ, թէ և անմանելէ էր : Տրոքսէնքուր սեպուհը իրաւամբ ամենուն զարմանքը կը գրաւէր : Երկրափոխութիւն զանկալ թշուառութեան մէջ ձգելով ի փախուստ ստիպած էր զնա, այլ երբէք անոր սովորական բընութիւնը այլալոյս չէր : Իւր բարի բնաւորութեամբը թէ մարդկանց և թէ իրաց զօրայ արդար գաղտնաւորութիւն կը կան, ու միշտ ի բարին հակամէտ ըլլալով, իշտացելոյ վրայ համակրած կան սէր ու գթութիւն ունէր : Խնայողական բնութեանը համեմատ՝ Տրոքսէնքուր սեպուհը քաղքին մերձակները հրեայ կնոջ մը տան ստորին սենեակներէն մէկը ի վարձու բռնած կը բնակէր, և իւր սենեակին վերի գոտիներէն մէկը Սուրբապի Պարքէր անունով Գերմանացի երիտաւ սարդ մը կը բնակէր : Որուն բոլոր ստացուածքը Նեոփիտ քաղքին մէջ հոյ ճարակ ըլլալով, մայրը ու երիտասարդ քոյրը հոն ձգած ու իրականաց եկած էր, վերստին ձեռք բերելու մտք իւր քանի մը երկրայական առնելէն ետեւ, որոնց վրայ գրած էր իւր վերջին յոյսը : Իսկ բոլոր ըրած ջանքը ու աշխատութիւնը ի գերեւ ելանք քանի մը քաղքին արուեստագործներուն հետ ծանօթութիւն չունենալով, ու առանց պաշտօնական չինարարութեան արգելութիւն պահանջել, և արդէն հայրենիքին մէջ ըրած կորուստէն չափաւ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԹՆՆԱՆՈՒՄԻԱՆ ԴԵՂԱՔԱՅ ԵՒ յԱՄԱԿԱՅԻՆ

Վտարանդութեան ժամանակ, Կոլոլենց քաղաքը Վաղղիայէն չուող ագնականաց ապաստանարանը եղած էր, ու Վերսայի պալատը կարծես թէ Վենու գետոյն ամուրքը փոխադրեալ էր : Վաղաքական պատահումները թէ և ծանրակշիռ ու ցաւալի հետեւանքներ ունեցեր էին, ի վերայ այս ամենայնի աքսորեալները ամենեւին հոգ չէր ընէին : Այս խուռն բաղմութեան շարժումները ու աղմուկները տեսնելով, որոնք իրենց հայրենեացը մէջ ունեցած զուարթ և ուրախ սովորութիւններէն հետեւին Վերմա նիա բերած էին, կարծես թէ Կոլոլենց Գաղղիացի աղետականներուն յատկապէս զբօսանայ ժողովատեղի մը նախասահմանուած էր : Այսինքն մէջէն ոմանք առ ժամանակ մի նախնի վիճակնուն մէջ մնացին, և շատերը չքաւորութեան խոր խորատը թաւալելով, ալ վերջին հնարքը ի գործ դնելու ու ապրելու եղանակ մը փնտռելու կը ջանային : Իսկ ամեն ալ հայրենեաց մէջ ունեցած ուրախութիւններն պահած էին, իւր միակ հարստութիւն, զորսոր յեղափոխութեան հարուածները չկրցած էր սպառելու : Վաղղիոյ մէջ ըրածներն պէս, հոն ալ մեկը մեկ

է և յամանակը միայն կրնայ որոշել զայն :
Այս միայն գիտեմք մեր , թէ առանց կրից , հանդարտ և խոհական քննադատութիւնը (քրիթիք) խիստ օգտակար է ազգի մը յառաջդիմութեան և անոր բարեկարգ կառավարութեան :
Այս ճշմարտութիւնը ապացուցեալ ըլլալով Եւրոպայի լուսաւորեալ ազգաց մէջ , քննադատութեան սկզբունքը 'ի բազմաձեւ հետեւ ընդունուած է առհասարակ ամեն սահմանադրական կառավարութիւններէն և խիստ արդիւնաւոր կերպիւ 'ի գործ կը դրուի : Եւրոպայի բաժանորդագրութեան տարեկան արժէքը 20 ֆրանք է , և անոր գործակալութեան պաշտօնը յունձնուած է , իզմիր Լիւիսիւրեան յարգոյ տեսաւ Սթրասբուրգի և Վ. Պօլիս յարգոյ տեսաւ Օքսֆորդի :
— Հետեւեալ յօդուածը յուղարկեցաւ մեզ 'ի հրատարակութիւն :
Այս օրերս ձեռքերնիս հասաւ Եւրոպայի լուսաւորութեան Արձագանգ , Արեւմտեւ անուն հայերէն կիսամակնայ թերթը : Ի Փարիզ տպուող այս ազատ օրագրին առաջին թուոյն մէջ 'ի ինքի ըստեմքս 'ի գեղեցիկ և առանց կրից գրուած օրինակ մը կը ներկայանայ ազգիս բանասիրացը , որոնք երբ գրութեան մը , առաջնորդութեան և կամ այլևայլ բաղձանաց զօրութենէն բղխած յօդուածներու վրայ գիտողութիւն մը կը ներդրեն , փոխանակ հեղ փնտրանութեամբ մը կը նայն միտքը յայտնելու և իրենց ըսածը հերքելու ևս ուրիշ եղանակաւ մը և բազմակիթ անձի մը վայելածին պէս հասկըցնել ջանալու , կը խոսին ի կրիւր և իբր թէ իրենց ըսածը անհերքելի եղած ըլլալով վերաբ փար զարնել , ծաղրել և վերջապէս անանկ ընել որ պարզ վէճ մը անձնական պատիւի դպչելու չափ ծանրանայ և թշնամութիւն ելլէ : Այսպիսի վէճերուն մուկը գեւա ազգային լրագրոց լուսանց ջերէն կը ընեն :

Եւ ահա ասոր համար է որ կըսեմ գեղեցիկ օրինակ մը կը նմայէ Ս. Ս. ուսումնասիր յարգոյ քաղաքակից մեր , իր անձնական գիտողութիւնը հեզօրէն դարձնելով Հասարակաց Խանգարան մակա գրով հրատարակուած և ձրի նուիրուած փոքրիկ տետրակներուն վրայ : Թող ազգիս բանասիրները օրինակ առնեն , նիւթի մը վրայ գրելու ատեննին :
Պարոն Ս. Ս. յարգի ուսումնասիրը իր այս յօդուածին մէջ Հասարակաց Թանգարանին Լուսութեանը վրայ խորհրդածութիւն կընէ և զառնալով պարագաներու նկատմամբ իր գննութիւնը կը մատուցանէ : Անարհաբաւ լեզուովս վրայ ըրած գիտողութիւնը շատ իրաւացի պիտի երևի կը յուսամք ամենուն , քանզի Հայոց մէջ որչափ որ գրիչ բռնել կարեցող մարդ կայ , ամենն ալ իր գլխուն ոճ մը , ձև մը առեր անցեր են , և եթէ ասանկ շարունակուի , վերջը չեմք գիտեր ուր է : Ս'ենք ասոր վրայ յատուկ յօդուած մը ունեմք գրուած և Վ. Պօլիս օրագրի մը յուղարկած , որուն հրատարակութիւնը յապաղեցաւ :
Իսկ յայտնէ , Հասարակաց Թանգարանի նիւթերուն վրայօք գանգատ կընէ , ասոր համար կազմեմք որ բարեհաճի ուրիշ նիւթեր մեզի տեղեկացնելու , և որովհետեւ վերստին պիտի շարունակեմք մեր տետրակաց հրատարակումը , զանոնք ևս միւսերուն կարգը հետեւցնեմք եթէ կարելի կըլլի :

Գանկաբանութիւն բառը փոխանակ Phrenologie նշանակելու Craniologie կընշանակէ կըսէ . Իրաւունք ունի , բայց եթէ բառազննօրէն գիտենք : Եթէ պէտք է թէ այս բառերը ըստ գիտութեան ինչ իմաստ ունին : Phrenologie բառը (որ յունարէն ֆրէն միտք և լոյս , բան բառերէն կը կազմուի) կը թարգմանի Ստարանութի : Իսկ միտքը ուղեղին մէջն ըլլալով , կը հարկադրուի ուղեղը քննելու և ասի ալ չենք կրնար ընել բայց միայն գանկին ձևէն զուղեղը շօշափելով : Գանկը չքննելով ուղեղը (միտքը) չքննուիր . եթէ մէկը վերնայ միւսն ալ կը ընծուի , և ըստ գիտութե երկուքն ալ մէկ են , այսինքն Craniologie գանկաբանութիւն և Phrenologie մտաբանութիւն միեւնոյն իմաստը ունեցող կը համարուին :
Այս մասին մէջ մենք բաւական զգուշաբար 'ի ըրինք , մտաբանութիւն պիտի զննենք փոխանակ

գանկաբանութեան , բայց այս երկուքը շատ տարբերութիւն չունեն նախն , համար կամաւ ասանկ ըրինք :

Իսկ ի ասորմէն , տետրակներուն մէջ 'ի շատ տեղ , Եւրոպական բառերու թարգմանութեան ժամանակ , այս կերպիւ կամաւ խոտորած ենք . զորօրինակ յգողաբանութիւն բառին թարգմանութիւնը sur les lois d'Attraction et de Motion գրած եմք որ կը թարգմանի 'ի վերայ օրինաց յգողութեան և շարժման , Meteorologieին թարգմանութիւնը միջոցաբանութիւն ըսած եմք որ Atmospherologie կընշանակէ : Acoustique բառին թարգմանութիւնը յայտնաբանութիւն գրած եմք փոխանակ ըսելու լոյսաբանութիւն : Երգարեւ ասոնք կրնան սխալ գառուիլ բայց զուտ բառազննութիւն , հերքեք որ գիտութեան մասին իմաստը չխանգարէ :

Այնչէս զուտ գանկաբանութիւնը Եւրոպայի մէջ հաստատուն գիտութիւն և ուսումն չէ կըսէ ուսումնական քաղաքակից մեր , որով և զանազանութեան ծանօթացընելու անարժան :

Հոս տեղ ընդհանրական կերպիւ կը ըրնայ . վանդի գանկաբանութիւնն ալ գիտութիւն մ'է : Ինչպէս ուրիշ շատ գիտութիւնք , որոնց թէ հետեւողներ կան , Եւրոպայի մէջ և թէ չհետեւողներ : անձ մը ասոնց մէկէն կըլլի և կամ մէկտէն հոգ չէ , միմիայն կը պարտաւորուի գիտութեանց վրայ վէճ բանալու , ինչպէս և միշտ կան Եւրոպայի մէջ , Homœopathie , Mesmérisme , Alopathie , Hydropathie և այլն , և այլն գիտութեանց վրայ :

Եւստաւորութեան մասին Հայոց ազգը քիչ մը մասամբ անոր սանդուխտներուն ծայրն է հասած և միւս մեծաւ մասամբ անոր ոտքերը գետ չհասած , տգիտութեան եզրիտական խաւարին մէջ կը խառնուի : Հատ հեռի չեթաք , ամենալուսաւորեալ իզմիրնու և Վ. Պօլիսնու մէջ քանի հոգի կրնանք գտնել որոնք , ֆրէնօլոյ բառը միայն ըսած ըլլան . ըսել կուզեմք գանկաբանութիւն է եղեր և ուրիշ գիտութիւն է եղեր միւս չունի , թող հեղ մը հասարակութե դադար վարը լցուի հետաքրքրօրէն թէ աշխարհիս վրայ այսպիսի գիտութիւններ ալ կան եղեր , զիսին մէջ արմատ ձգէ գիտութիւնը , որով ուղեղը ուսումնականութե գետով և ետքը ելլէ նայի թէ իր ունեցած գիտութիւնները շատ հետեւողներ ունի մի թէ չէ :

Ասեք ըսելով մենք ալ մեր միտքը յայտնած եմք . քանզի երկրիս վրայ ամեն մարդ մէյմէկ կարծիքի տէր է և մէյմէկ համոզում ունի , բայց փնտրանութեան մէջ պէտք չէ յամաւ ըլլալ , համոզուելէն , ետքը 'իմաստութիւն է փոխել զկարծիս" :
Գ. Կոթարնիս :

— Այս շարժում ձեռքերնիս անգաւ փոքրիկ տետրակ մը տպեալ 'ի Փարիզ , որ է պատմութիւն վերադարձի արժանապատիւ տեսաւ խորհրդայ Կալֆայեան քերթող վարդապետի 'ի ծոց Հայաստանեայց Կաթողիկէ տուրք եկեղեցւոյ :

Այս պատմական տետրակը , որ յաւելուած մըն է 'ի պատմութիւն վերադարձի երկից վարդապետաց , խիստ օգտաշահ գրուած մը կը հաւամարուի ըստ բազում մասանց , և բարեկեր հասարակութե ծանր ուշադրութեանը արժանի :

Եւստաւոր կը համարեմք , այս առթիւ , մեր արժանապատիւ տէր խորհրդայ քերթող վարդապետին բանաստեղծական հազուադէպ հանձարը անոր հայրենասիրական աշխոյժը և զբաղիտական ուրիշ գեղեցիկ յատկութիւնները յառաջ բերելով , ջանալ ազգին օրինաւոր համակրութիւնը և համարումը աւելցնել անոր վրայ : Բանդի արդէն թէ 'ի մերազնեայ ուսումնականաց և յուսումնասիրաց և թէ օտար ուսումնականներէ և բանաստեղծներէ գովութեամբ յիշատակեալ և հաջակեալ է անոր , քերթողական շնորհաբանիկ ոգին , որ անտարակոյ կրնայ հայազգի Լուսնութիւն մը ընել զինքը , ազգային բանաստեղծութե կենդանութիւն տալ և ազգին պատիւը ու յարգանքը աւելցնել 'ի մասին բանաստեղծական գրուածոց . որոցմէ յայտնի է որ մեծամեծ օգուտներ կրնան ծագիլ վանդի ազգային յառաջդիմութեան : Իսկ ինքընքեմ չխաբենք , այս ամեն բարիքը երբեք չկրնար ձեռք բերուիլ առանց նիւթական քաղաքութեան և առանց ազգային ազգային պաշտպանութեան :

ՓՈԽՈՒՄՆ ԶԱՄՏԵԱՑ

Յարից փառն Յակոբյ Արղւմանեան :

Անգղոյն մահը մօտ օրերս Վ. Պօլսոյ մեր ազգային շարտար բժիշկներէն մէկը յափշտակեց անգլութեամբ , իւր երիտասարդական աշխոյժ հասակին մէջ : Արղւմանեան յարգաւ մեծար տէր Յակոբիկը , որ իւր բժշկական ուսմունքը խիստ յաջողութեամբ և օրինաւոր կերպիւ Փարիզի մէջ կատարելէ ետեւ , իւր տասնամեայ տաժանելի աշխատութեանց պտուղները պիտի քաղէր 'ի Վ. Պօլիս , ուր քաղէն բարի համբաւ ստացած և ամենուն սիրելի եղած էր , անցեալ Դամոյ 20ին վախճանեցաւ 'ի Վէյոլու , անմիջեալ սեղ մէջ թողուլ իւր գործարկից ազգականները , իւր բազմութիւն բարեկամները և գրեթէ բոլոր ազգը :

Հանգուցեալ իմաստուն բժիշկը մեծամեծ անկախութիւններ կուտար յօդուտ և 'ի պարձմանս իւր ազգին և իւր աղնուական գերդաստանին , որուն քաղցր միջխարութիւնն էր : Յարգոյ տէր Յակոբիկը բնաւորութեամբ աշխոյժ , սրտիւ ազնիւ , ազգասէր և առաքինի երիտասարդ մըն էր . որուն տարածամ մահը անշուշտ խիստ ցաւալի կորուստ մըն է վասն ազգին և վասն Արղւմանեան աղնի գերդաստանին : որուն օրինաւոր արտասուքը ժամանակը միայն կրնայ սրբել , որ միմիայն միջխարիչ է այսպիսի օսաստիկ և աղէկոտոր ցաւոց :

Ի բազրոյս նախնիաց թուոյն մէջ ծանուցինք թէ 'ի կողմանէ տուրք Լիւիսիւրեան Լուսաւորութեամբ Անիոյն երեք արժանապատիւ եկեղեցալկանց հասան 'ի Վ. Պօլիս 'ի հրաւեր վեհափայլ տէր Մատթէոս Նորբնտիր սրբազնադոյն կաթողիկոսին ամենայն Հայոց :

Անցեալ ամսոյ 19ին ուրբաթ օրը , յիշեալ արժանապարգ հրաւիրակները արժանաւոր հանգիսի Օրթագիւղ Կորին բարձր Սրբազնութե տունը գացեր են և պաշտօնական կերպիւ ներկայանալով վեհափայլ սրբազնադոյն քահանայապետին , գերապատիւ տէր Մակար գիտնական եպիսկոպոսը , որ սուրբ Լիւիսիւրեան եկող երեք հրաւիրակաց զխաւարն է , հետեւեալ ատենախօսութիւնը ըրեր է :

Վեհափայլ Հայրապետ :
Որոց ըզձալ է միշտ ըստ սրբազան Առաքելոյն "Մի ումեք պարտական գտանիլ" զի՞նչ բարեպատեհ քան զանկելի ժամա , յորում գեղեցիկս վատահամար յառաջնորդութե բազմաց արժանաւորագունից վճարել զպարտիս ծանր ծանր երդմամբք եղեալս 'ի վերայ մեր 'ի Սթրէն լուսոյ և միաբանական ուխտէ Վորին :

Այն հարսն Առտուածագեցելի ընդ իւրոյ որդւոց 'ի հարազատից յուղեւորելն զմեզ իւրով բազմապատիկ օրհնութեամբ 'ի վայելումն շնորհաց սուրբ հօր : Հասարակաց ձայն զայս աղձակեաց յունկն մեր 'ի Վրդմեցուցանեմք Ձեզ փեսաւերք դուք , 'ի զօրութիւնս և յուժգնութիւնս անգատանի , եթէ գտանիցէք զսէր իմ , պատմեմք նմա թէ խանգակութեմ 'ի սերքս" :

Արարէն զիմպատար իզձ փափաքանաց հոգւոյ հարսին լուսոյ ընդհանրական մայր ամբողջ սրբոյ Լիւիսիւրեան խառն ընդ հոգեկան ուրբ ջանկութեանց ամենայն հոգեւորականաց և մարմնաւորականաց ազգի Հայոց Առաստաղականաց , սիւսեալ առաջի մեծի Բահանապատեմք Լեւոնարհաւուր մօտը շնորհաւորեմք Ձեզ 'ի դիմաց նոցին զգերազոյն կոչումն քահանայապետական , ամենահայտնաօրէն հրաւիրեալ զվեհափայլութիւն Ձեր դարձուցանել զբազմ անկախութիւն յայս դաւաճեաց ըստ օճայն և վսեմ ըստ առաքելային առաջարկութիւն մեր :

